

Positionpaper Gebiedsgerichte Aanpak Nieuwkoop

Vertrouwen bij de landbouw is de sleutel tot een succesvolle gebiedsgerichte aanpak

Het oplossen van de stikstofproblematiek in Zuid-Holland via een gebiedsgerichte aanpak is ingewikkeld vanwege de stikstof uit zee. Hier heeft de provincie geen invloed op. Dit vraagt om een aanpak vanuit het Rijk. Waar vanuit een gebiedsgerichte aanpak wel kan worden bijgedragen aan stikstofreductie zijn de gebieden in Zuid-Holland waar de landbouw een belangrijke rol speelt bij dit vraagstuk, zoals in en om de Nieuwkoopse Plassen & De Haeck (de Nieuwkoopse Plassen). Sinds 2020 zijn wij dan ook in dit gebied aan de slag met de Gebiedsgerichte Aanpak Stikstof en Bodemdaling Nieuwkoopse Plassen e.o. (GGA Nieuwkoop).

De partners in GGA Nieuwkoop staan aan de vooravond van het vaststellen van een zogenaamde Koers voor het gebied. Deze Koers vormt het kader waarmee wij in polders/deelgebieden met elkaar aan de slag kunnen om van onderop tot concrete maatregelen te komen, waarmee invulling wordt gegeven aan de gebiedsopgaven en een toekomstperspectief. Een toekomstperspectief waar landbouw, natuur en economie met elkaar in balans zijn.

Om met elkaar verder te kunnen, is vertrouwen bij de agrariërs nodig. Vertrouwen dat, als zij aan de slag gaan, zij niet op enig moment worden geconfronteerd met wéér nieuwe opgaven met consequenties voor hun bedrijven. Vertrouwen dat als zij hun bedrijf aanpassen of zelfs omvormen naar een nieuw bedrijf, van waaruit zij bijdragen aan de opgaven, hier een fatsoenlijk inkomen uithalen. Vertrouwen dat de overheid hen helpt bij die transitie, de uitdagingen en de kansen die dit biedt, en het realiseren van de voorwaarden die nodig zijn om tot een goed verdienmodel te komen. En vertrouwen dat als zij investeren in hun bedrijf met het oog op de realisatie van de opgaven, deze investeringen en de hiermee te bereiken resultaten ook juridisch houdbaar zijn.

Als overheden in het gebied kunnen wij werken aan dit vertrouwen, maar dat kunnen wij niet alleen. Hiervoor is ook de inzet van u als Kamerleden en het Rijk nodig om met ons duidelijkheid te kunnen bieden als het gaat om:

- De opgaven; welke bijdrage wordt er van de landbouw verwacht?
- Ondersteuning in de transitie: op welke hulp kunnen zij rekenen bij de transitie?
- Het toekomstperspectief: welke verdienmodellen zijn er straks en kunnen zij hiermee een fatsoenlijk inkomen verwerven?

Wat heeft de GGA Nieuwkoop tot nu opgeleverd?

Sinds 2020 werken de provincies Zuid-Holland en Utrecht, vier gemeenten, drie waterschappen, LTO, agrariërs in het gebied, Natuurmonumenten en andere maatschappelijke partners samen aan de GGA Nieuwkoop (zie het gebiedsoverzicht in bijlage 1). Samen pakken we de opgaven aan waar het gebied voor staat, namelijk het bereiken van een goede staat van instandhouding binnen het Natura 2000-gebied de Nieuwkoopse Plassen door stikstofreductie en versterking van de

natuur. Daarnaast is de aanpak gericht op reductie van de CO₂-emissie uit de veengronden. Dit alles in samenhang met verbetering van de waterkwaliteit- en kwantiteit en koppelkansen die recreatieambities en de energiestrategie bieden. De omvang van het gebied en daarmee het aantal betrokken partijen hangt samen met de mate waarin stikstofdepositie veroorzakende activiteiten direct van invloed zijn op het N2000-gebied en de aanwezige veengronden. Het is een gebied waar veel agrariërs (meer dan 100 bedrijven) actief zijn waarvan een aantal binnen de begrenzing van het N2000-gebied, geen grote industrie kent, dat over provincie- en waterschapsgrenzen heen gaat, en vier gemeenten betreft, ieder met hun eigen belangen. Het spreekt voor zich dat dit complex is; inhoudelijk en procesmatig. Toch hebben we in de afgelopen twee jaar veel bereikt en staan we klaar om de volgende stappen te zetten.

Landbouw en natuur nemen actief deel. Met 52 agrariërs in het gebied die een dwarsdoorsnede van veehouders in het gebied vormen, zijn gesprekken gevoerd, zodat de ambities en verwachtingen in beeld zijn. Samen met agrariërs zijn er bedrijfsmodellen ontwikkeld en doorgerekend op economische en milieueffecten. Deze bedrijfsmodellen zijn gebruikt voor scenario's om te kunnen uitrekenen wat het gebied kan bijdragen in de realisatie van de opgaven. Daarbij is vanuit een ringenbenadering gekeken naar waar in het gebied het meest effectief maatregelen kunnen worden getroffen voor stikstofreductie. Vanuit een bottom-up aanpak op de onderwerpen Water en Natuur, Landbouw (NH₃), en NO_x, is scherpere aandacht gebracht in de problematiek, zijn no-regretmaatregelen in beeld gebracht en koppelkansen opgepakt. En uiteraard is een natuurdoelanalyse opgesteld, zodat de staat van de natuur en de noodzakelijke (beheer)maatregelen in beeld zijn.

We hebben geleerd dat de meeste agrariërs bereid zijn om stappen te maken en nu aan de slag willen. Onzekerheid over de doelen (wanneer is het genoeg), de houdbaarheid van maatregelen (wat vindt de rechter ervan), de ondersteuning die de overheid kan bieden (welk instrumentarium is er beschikbaar) en het toekomstig verdienvermogen (hoge investeringskosten en verminderde opbrengsten) maken het echter lastig om deze stappen werkelijk te zetten.

Duidelijkheid opgaven

Agrariërs kunnen geen toekomstplannen wanneer de doelen niet duidelijk zijn en vaststaan. Volledige zekerheid kan nooit worden geboden, maar gezien de enorme transitie die in het verschiet ligt en de grote investeringen die hiermee zijn gemoeid, is het wel nodig om zoveel en snel mogelijk duidelijkheid te bieden. Alleen dan kan het gesprek worden gevoerd over de toekomst en wat hiervoor nodig is, en weet een agrariër wat zijn of haar kansen zijn. Voor nu moeten we het doen met indicatieve doelen en hoewel iedereen weet dat er stappen gezet moeten worden, is dit een te onzekere basis om aan de slag te gaan.

Ondersteuning

De opgaven zijn groot en ingrijpend. Onze eerste aanzet voor de Koers voor het gebied vanuit leidende principes zoals water en bodem sturend en de indicatieve opgaven laat zien dat de landbouw en daarmee het gebied voor een grote transitie

staat (zie [bijlage 2](#)). En hoewel de sector zelf veel ideeën heeft over hoe zij hierin kunnen handelen, is hiervoor wel ondersteuning nodig. Niet alleen ondersteuning in financiële zin, zoals subsidiëring van investeringen, maar ook voor de juridische borging van de verwachte stikstofemissiereductie vanwege nieuwe technieken (stikstofkraker) en voer- en management. Met deze laatste maatregel willen wij zo snel mogelijk aan de slag, omdat hiermee zonder grote investeringen veel stikstofwinst kan worden bereikt (zie [bijlage 3](#)). Maar dan moet deze winst op een juridisch houdbare wijze kunnen worden 'ingeboekt'. Hetzelfde geldt voor toepassing van nieuwe technieken. Robuuste berekeningen laten zien dat dit zeker kansen biedt (zie [bijlage 4](#)). Maar vanwege de investeringskosten is juridische zekerheid nodig. Wij kunnen samen die zekerheid bieden.

Verdienvermogen

De doorrekening van de bedrijfsmodellen laat zien dat in iedere variant sprake is van een inkomensachteruitgang (zie [bijlage 4](#)). Dit wordt veroorzaakt door hoge investeringskosten (of afschrijvingskosten van de grondwaarde vanwege verminderd agrarisch gebruik) en gelijkblijvende of zelfs verminderde melkproducties. Deze inkomensachteruitgang moet worden ondervangen, deels door vergoedingen vanuit de overheid voor zogenaamde ecologische diensten die voor langere tijd zeker zijn en deels vanuit de markt. Overheden, agrariërs, leveranciers en afnemers moeten met elkaar aan de slag om hierin te voorzien. Daarbij zien wij een belangrijke rol voor het Rijk. Zicht op een verdienmodel biedt vertrouwen om verder te gaan.

Concluderend

Partijen in de GGA Nieuwkoop zijn ver gekomen en willen ook graag verder, zeker ook de agrariërs. Hiervoor is vertrouwen bij de agrariërs nodig. Als partijen in het gebied kunnen wij werken aan dit vertrouwen, maar niet zonder hulp van u en het Rijk als het gaat om:

- Duidelijkheid over de opgaven;
- Duidelijkheid over de ondersteuning door de overheid van de sector;
- Duidelijk over verdienmodellen voor de toekomst.